

Remissvar avseende betänkandet
Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Utgångspunkt för ASSITEJ Sveriges remissvar

I det här remissvaret lämnar vi synpunkter på de områden som berör barn och ungas rätt till kultur, och särskilt barns rätt till professionella scenkonstupplevelser, i skolan.

Våra rapporter, "Spelar mindre roll" (2022) och "Kom Scenkonst" (2023) visar att det finns stora ojämlikheter i möjligheten att delta i kulturlivet som kan kopplas till demografiska, socioekonomiska och geografiska faktorer. I syfte att bryta denna koppling bedömer vi det som avgörande att prioritera kulturpolitiska insatser som bidrar till förverkligandet av den rätt till kultur som barn och unga har utifrån de kulturpolitiska målen, läroplanen och barnkonventionen. I demokratiseringen av kultur för barn och unga är skolan avgörande som kulturell mötesplats.

Insatserna bör genomföras i samverkan med utbildningspolitiken, som bör ta ansvar för att stärka såväl de estetiska ämnenas ställning i förskolan, grundskolan och gymnasiet som den obligatoriska skolans förutsättningar att erbjuda alla barn och unga ett kulturutbud som kännetecknas av mångfald och hög kvalitet.

Synpunkter på utredningens analys och förslag

Utredningen lyfter skolans avgörande roll och skriver på sidan 13: "Vidare är det vår bedömning att det är avgörande att det offentliga skolsystemet kan ge alla elever, oavsett bakgrund, en kvalificerad kulturell orientering samt att de estetiska ämnena i grundskolan och gymnasiet bör tillmätas större vikt än i dag."

Vid vårt möte med utredningens tjänstepersoner under utredningsarbetet beskrev de att kulturupplevelser som sker i skolan ligger utanför utredningens uppdrag. Det som sker i skolan är inget som aktörerna inom samverkansmodellen kan besluta över. Men de framförde att har möjlighet att framföra synpunkter på det som ligger utanför utredningens uppdrag.

Därför saknar utredningen konkreta förslag kring hur barns lika rätt till kultur ska säkras i hela landet.

Barn och ungas rätt till kultur i relation till kultursamverkansmodellen

Vi konstaterar att utredningen inte har några förslag när det gäller barn och ungas rätt till kultur i enlighet med Barnkonventionen och de nationella kulturpolitiska målen. Detta eftersom modellen inte har mandat att besluta om vad som sker i skolan. Därför anser vi, precis som Myndigheten för kulturanalys, att staten behöver agera för att säkerställa att målen nås.

I Myndigheten för kulturanalys rapport kulturanalys 2024 lyfts frågan om barn och ungas rätt till kultur. Man ”*bedömer det som avgörande att prioritera kulturpolitiska insatser som bidrar till förverkligandet av den rätt till kultur som barn och unga har utifrån både de kulturpolitiska målen och barnkonventionen*”.

Kulturanalys rekommenderar regeringen att: *Prioritera åtgärder som tryggar barns och ungas rätt att möta en mångfald av konst- och kulturuttryck både i skolan och på fritiden. Kulturanalys rekommenderar också regeringen att skapa förutsättningar för en ökad samverkan mellan kulturpolitiken och utbildningspolitiken.*

Såväl utredningen som Kulturanalys 2024 lyfter fram barn och ungas rätt till kultur som viktigt att prioritera. Men ingen pekar på att lösningarna finns att finna i förhandlingarna mellan kultursamverkansmodellens parter. För att nå målen pekar man på att lösningarna ligger på den statliga nivån; båda skrivelserna pekar på skolan och utbildningspolitikens avgörande roll för att nå målen och Kulturanalys uppmanar regeringen att prioritera åtgärder och samverka mellan kulturpolitiken och utbildningspolitiken.

Slutsatser

ASSITEJ Sverige instämmer med utredningen i att skolan har en avgörande roll för att säkerställa barn och ungas rätt till kultur i enlighet med de kulturpolitiska målen och Barnkonventionen. Det rollen och det ansvaret har utbildningspolitiken. Vi kan inte förvänta oss att förhandlingarna mellan landets 21 regioner och 290 kommuner ska lösa detta. Tvärtom behöver staten i samarbete mellan kulturpolitiken och utbildningspolitiken skapa fungerande strukturer för regioner och kommuner att arbeta i. Strukturer som inte står i konflikt med, utan samverkar med kultursamverkansmodellen.

ASSITEJ Sverige har arbetat fram förslag inspirerade av den norska modellen Den kulturelle skolesekken:

1. Vi förslår att det införs en ny statlig modell för finansiering och administration i distributionsledet där departementen för kultur och utbildning samverkar, så att alla barn garanteras scenkonst kontinuerligt under hela sin skoltid. Modellen ska göra det ekonomiskt attraktivt och administrativt enkelt för regioner, kommuner och skolor att boka in, förmedla och ta emot scenkonstproduktioner.
2. Inför ett nationellt kompetenscenter som arbetar strukturellt för att målen ska nås för alla barn i hela landet som kan stötta de olika nivåerna i ett sådant arbete samt att kontinuerlig statistik över barns tillgång till kultur börjas föras i landet.

I Norge är ansvarsfördelningen tydligt. Staten ansvarar för finansiering av kulturupplevelserna, regionerna för distributionen, kommuner och skolor för mottagandet. Det är frivilligt för kommunerna att delta, vilket alla kommuner gör. Det kommunala självstyret är inte ifrågasatt. Stat, region och kommun samverkar i ett system som fungerar för alla parter. Inte minst för barnen. Alla barn för ca tre kulturupplevelser per år t o m gymnasiet.

För mer information hänvisas till vår hemsida (www.assitej.se) där våra rapporter och förslag finns liksom en fördjupande artikelserie om den norska modellen.